

З МОРСЬКИХ ГЛИБИН ДОБУВАЮТЬ ПЕРЛИНИ, А З КНИЖОК – ЖИТТЄВУ МУДРІСТЬ

Формування морально-етичних норм поведінки учнів засобами дитячої літератури

Ірина МЕЛЬНИК, викладач-методист,
КВНЗ “Запорізький педагогічний коледж”

Визначальна тенденція сьогодення — нестримний повсюдний наступ прагматичного ставлення до життя, що відсуває духовні цінності на задній план. З огляду на це важливе завдання батьків і педагогів — допомогти дітям у визначенні гідних життєвих орієнтирів та засвоєнні морально-етичних норм поведінки.

Про роль художнього слова у цьому процесі розмірковує автор, розглядаючи конкретні твори, а також прийоми і методи їх опрацювання на уроках літературного читання.

Учень початкової школи активно поринає у складну систему соціальних взаємин, випробовує дію норм, зразків поведінки, способів спілкування, що сформовані у сім'ї або, за відсутності сімейного виховання, часто виникають стихійно. Саме тому процес закладання фундаменту поведінки майбутньої особистості має бути систематичним та цілеспрямованим. І допомогти дітям на цьому шляху можуть спільними зусиллями батьки й педагоги, прищеплюючи повагу до традиційних, перевірених часом правил і норм поведінки.

Роль літератури у формуванні світогляду особистості

Важливим засобом у формуванні світоглядних позицій юної особистості є, зокрема, літературна освіта. Її роль свого часу відзначав В. Сухомлинський, який говорив, що “читання в роки дитинства — це передусім виховання серця, доторкання людського благородства до потаємних куточків дитячої душі. Слово, що розкриває шляхетні ідеї, назавжди відкладає в дитячому серці зернятка людяності, з яких складається совість”.

Розвиток особистості школяра має наслідувальний характер. І якими б звичними не були кліше “Книга — джерело знань”, “Книга — джерело мудрості”, саме у книжках представлені життєві ситуації та поведінкові моделі, які набувають особливої пластичності й динамізму у свідомості дитини, спонукають її до активного синтезу власного і чужого досвіду, причому останній домінує.

Кожен твір дитячої літератури — це своєрідний урок, що має освітню, виховну та розвивальну мету. Урок,

поданий через художнє слово, яскраві образи, доступні й зрозумілі дитині. Казки, оповідання, вірші — дієві засоби пізнання дитиною як навколишнього, так і свого внутрішнього світу. Але самі по собі ці твори не розв'язують наявних проблем і не компенсують “прогалин” духовно-морального розвитку. Цілеспрямоване формування етичних уявлень дітей засобами художньої літератури передбачає не лише правильний відбір творів, а й створення умов для їх повноцінного сприймання, переходу до активної дії, організованої систематичної роботи з ними.

Робота над кожним твором дитячої літератури — це своєрідне “проживання” певних ситуацій, їх оцінювання з точки зору історії, філософії, педагогіки, психології, етики, естетики і — обов'язково — сьогодення. Сучасні діти не завжди готові сприймати цінності предків як аксіому, тому часто обговорення ідей, що подаються у творах як досвід попередніх поколінь, доводиться пов'язувати з прикладами із сучасного життя. Необхідно ставити такі запитання, які викликають у дітей інтерес до вчинків, мотивів поведінки дійових осіб, їх внутрішнього світу, переживань. Ці запитання мають допомогти маленьким читачам розібратися в образі, висловити своє ставлення до нього, а педагогу — з'ясувати душевний стан дітей під час читання; виявити їхню здатність порівнювати й узагальнювати прочитане.

Поступово діти вчаться аналізувати не тільки вчинки літературних персонажів, а й свої власні, а також поведінкові прояви однолітків. Уявлення, отримані дітьми з художніх творів, переносяться в їхній життєвий досвід поступово, систематично. Така робота допомагає

ВЧАСНО ПОДБАЙТЕ про ПЕРЕДПЛАТУ на **II** півріччя!

Створення нового освітнього середовища
(№ 3, № 4)

Конспекти занять інтегрованих днів
(щодомера)

Сценарії ранкових зустрічей
(№ 4, № 7, № 10)

Тематичний випуск
"Вчимо мислити нестандартно"
(№ 11)

Журнал "Учитель початкової школи"

НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Перші батьківські збори в НУШ
(№ 2, № 3, № 9)

Упровадження в навчальний процес сучасних освітніх технологій
(щодомера)

Нормативні документи. Державний стандарт початкової освіти (№ 4)

Завдання, орієнтовані на досягнення конкретних очікуваних результатів з математики (№ 5)

Передплатіть журнали **"УПШ"** і **"Джміль"** у комплекті, не виходячи з дому, за найнижчими цінами!

Увага!
Акція триває до **14 травня**

- 1 Заходьте на сайт upsh.com.ua
- 2 Оформлюйте передплату
- 3 Щомісяця гарантовано отримуйте ваші фахові журнали

Заощадьте **7 %**, передплативши журнал до кінця року (з червня по грудень),

10 % – оформивши передплату на **12 місяців** (з червня 2018 по травень 2019 року)

